THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

THE JEWISH PUBLISHING CO. TORONTO 110

די אַרוואַקאַטען פאַר דייטשלאַנד

פאַר אינז דאָ אין קאַנאַדאַ, איז קיין סוד ניט, אַז די אידישע פרעסע פון אַמעריקאַ קוקט ניט שטאַרק אויף פרעזידענט ווילסאָן'ס נייטראַליטעט ערקלעהרונג, און איז ניט שטאַרק מקפיד, אויב איהרע געפיהלען צו דייטשלאַנד זענען גאָר ניט אין איינקלאַנג מיט דיעזער נייטראַליטעט.

די אַמעריקאַנער אידישע פרעסע האָט אַ רעכט אויסצוזאָגען איהר מיינונג אָפען און פריי, און קיינער קען איהר קיין פאָרווירפען דערפאַר ניט מאַכען, אַבזאָהל פון אידישען שטאַנדפונקט, וואָלט געוועזען פיעל געזונטער, אַז די סימפּאַטיע פון לויב־ליעדער פאַר דייטשלאַנד זאָל ניט אַזוי הילכען.

מיר אידען פון קאַנאַדאַ אָבער, האָבען קיין רעכט ניט זיי צו דיקטירען מעג אונז זייער דייטשע אַגיטאַציע געפעהלען אָדער ניט, אָבער דאָך איז יעצט בעריהרט געוואָרען אַ פונקט, וועגען וועלכען מיר דאַרפען פראָטעסטירען ניט נור אלס קאַנאַדער אידען, נאָר אלס אידען בכלל.

פאַר יעדער זאַך מוזען עקזיסטירען געוויס גרענצען, צו וויסען וואָס איין, און וואָס אין איך די אידישע צייטונגען פון נויאָרק דאַרפען זייערסען, אַז מעגען זיי זיין אפילו פראָ־דייטשיש. דאַרף מען אָבער ניט שיטען קיינעם קיין זאַמד אין די אויגען, און דורך פערדרעהטע פאַקטען וועלען איינשמועסען דעם עולם, אַז דאָ קעמפפט מען פאַר'ן כלל ישראל.

אַנאַפיציעל האָט אַ וואַשינגטאָנער טעלעגראַמע געמעלדעט דער וועלט, דייטשלאַנד'ס פאַדערונגען פאַר שלום, און אַרויסגעשטעלט צעהן עקרים, וועלכע מוזען אריינגענומען ווערען פונ'ם פריעדענס־אָבמאַך.

דער דריטער פונקט פון דיעזע צעהן עקרים לויטעט: גלייכע רעכטען מען און פרייהייטען פאַר די אידען אין אַלע לענדער, און דיעזע רעכטען זאָלען גאַראַנטירט ווערען פון אַלע מלוכות, וואָס וועלען אונטערשריבען דעם פריעדענס־טראַקטאַט.

מיר ווייסען נים, אויף וויפיעל אמת עס ליגט אין דיעזער ידיעה, און צו עס איז דאָ בכלל וואָס סומך צו זיין אויף אַזעלכע טעלעגראַמעס. אָבער לאָמיר אפילו אָננעהמען אַז מען קען דאָס אויפנעהמען ווי תורה משה, און מען מעג דאַרום זינגען אַ שבח פאַר'ן דייטשען "משיח", אַ לויב פאַר די אידישע גאולה, וועלכע וועט קומען פון ווילהעלמען.

ווי אַזוי זשע פערשטעהט דאָס אָבער די "וואַרהייט".

אָט וואָס זי שרייבט עדיטאָריעל אין איהר שבת'דיגער אויסגאַבע אָנטער'ן נאָמען "דער פריעדען און די אידען־פראַגע".

"פונקט ווי דייטשלאַנד האָט אינטערעס, אַז דיא רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען, אַזוי האָט עגגלאַנד און אינטערעס, אַז די רוסישע אידען זאָלען ניט פריי ווערען".

דער "וואַרהייט"־שרייבער, דערשרעקט זיך הפנים פאַר זיינע אייגענע ווערטער, און שרייבט ווייטער.

"דאָס קלינגט ווילד; דאָך איז דאָס אמת.

די רוסען זיינען ניט קיין האַנדעלס פאָלק און ניט קיין אינדוסטריע־פאָלק, נאָר אַ בויערן־פאָלק. דיא איי גיינע גרויסע גרופּע אין רוסלאַנד מיט האַנדעלס־פעהיגקייטען זענען די אידען. ווען די רוסישע אידען ווערען פריי, קענען זיי ענטוויקלען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע אין אַיגענע (לאָדז, ביאַליסטאָק, וואַרשע).

פאַר די ענגלענדער לוינט עס אָבער ניט, אַז רוסלאַנד זאָל פון דיא אידען אָדער פון אַן אַנדער ראַסע אין רוסלאַנד קאָמערציעל און אינדוסטריעל ענטוויקלען ווערען, ווייל זיי, די ענגלענדער, ווילען אַליין פערכאַפּען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע.

זייט רוסלאַנד אין ענגלאַנד זענען געווען אַזוי חבר, האָבען טויזענדע רוסישע אידען פערלאָרען זייערע פרנסות. די וואַלד־געשעפטען, וועלכע אידען פלעגען פאַר צעהן יאָהרען אין רוסלאַנד טאָהן, מאַכען היינט ענגלענדער, וועלכע קומען מיט גרויסע קאַפּיטאַלען און מיט גרויסע רעקאָמענדאַציעס אין פעטערבורג און קענען גיכער קריגען אַ קאָנצעסיאָן. טויזענדע אידען..וועלכע האָבען זיך אין רוסלאַנד ערנעהרט פון פלאַקס־האַנדעל, האָבען פערלאָרען זייער ברויט, ווייל די ענגלענדער האָבען אין די לעצטע יאָהרען מאָנאָפּאָליזירט דעם גאַנצען רוסישען פלאַקס. די ענגלענדער האָבען אויך פערכאַפּט אין מאָנאָפּאָל רוסישע אזערעס, פון וועלכע אידען פלעגען לעבען; רוסישע מיינס, און אַזוי זייטער.

קורץ: די ענגלענדער האָבען רוסלאַנד עקספּלאָאַטירט אויפ'ן חשבון פון די אידען:

ווען די אידען ווערען אין רוסלאַנד פריי, קענען זיי מיט די ענגלענדער קאָנקורירען.

די ענגלענדער זענען שטאַרקער פאַר די אידען אין רוסלאַנד נאָר אַזוי לאַנג, ווי די אידען זענען אונטערדריקט; אָבער ווען די אידען ווערען פריי, וועלען זיי שוין ווייסען ווי צו קאָנקורירען מיט די ענגלענדער.

טאָ פאַרוואָס זאָלען די ענגלענדער וועלען, אַז די רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען

לויט דער "וואַרהייט" ווערטער קומט אַלזאָ אויס, אַז ענגלאַנד איז פעראינטערעסירט, אַז רוסלאַנד זאָל פאָרזעצען איהר בלוטיג קאַפּיטעל בנוגע אידען, און אַזאַ אָנפאַל אויף ענגלאַנד וואָלט אפילו ניט געוויאַנט די אָפיציעלע דייטשע פרעס אָנגענומען.

זאָל זיך דער "וואַרהייט" שרייבער דערמאָהנען און יענע אַלע נאָך פאַר־מלחמה אריינטרעטענגען, וואָס ענגלאַנד האָט געמאַכט געגען רוסלאַנד צוליעב איהר אידען־פאָליטיק.

אין קיין לאַנד האָט נאָך אַזוי הילכענד און שטאָלץ ניט געקלונגען די פראָטעסט־שטימע געגען רוסלאַנד, ווי אין ענגלאַנד וואָ „דערך ראשיא" איז פערדאַמט געוואָרען.

עס איז נאָך פריש אין זכרון דער פאַטש אין פנים, וואָס די ענגלישע קאַפּיטאַליסטען האָבען געגעבען דער שטאָדט קיעוו בשעת דעם ביילים פּראָצעס, ערקלעהרענדיג די מאַטייזען, וואָרום זיי קענען ניט מאַכען קיין חלוואה אַ שטאָדט, וואו עס ווערט איפּגעגלייזט דער מיטעל־אַלטערליכער בלוט־בלבול.

די ענגלישע שטימע האָט אימער געקלונגען פאַר אַ פרייער רוסלאַנד, און אַ פרייע רוסלאַנד מיינט אויך פרייהייט פאַר אידען.

אין אפילו דער ענגליש־רוסלענדישער קאַפּיטאַל, צוליעב וועמען דער גאַנצער אָנפאַל אויף ענגלאַנד ווערט אריסגערופען אין די שפּאַלטען פון דער "וואַרהייט", האָט ניט נור יעצט פערבינדונג מיט פיעלע אידען, נאָר ווערט נאָך אויך פיעל געשטערט דורך די אידען־בעגרענצונגען.

מיר ווילען ניט ווידערהאָלען דאָס וואָס למשל די נויאָרקער "וואַרלד" ערקלעהרט אַז דייטשלאַנדס אָננעהמען זיך פאַר אידען איז ניט צוליעב הומאַנע צוועקען, נאָר פשוט אים איינצוקויפען זיך אין די אויגען פון די אידישע באַנקירען, און קענען דורכפיהרען עטליכע הלוואות, אונזער אויפגאַבע איז ניט צו זינגען שבחים אָדער אַמאַקירען.

מען מוז אָבער פעסטשטעלען זאָכען, ווי זיי זענען און ווען מען ער־

קלעהרט, אַז די ענגלענדער ווילען ניט, אַז די רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען האָבען מיר פולע רעכט צו צוויפלען אין דער עהרליכקייט פון דיעזער מיינונג.

ענגלאַנדס גאַנצע פעלגאַנגענהייט בנוגע איהרע בעציהונגען צו אידען גיבען עס אונז צו גלויבען, אַז ניט נאָר איז ענגלאַנד ניט געגען אידען־רעכט, נאָר אויב אויפ'ן פריעדענס קאָנגרעס, וועט די אידען פראַגע אויפגעהויבען ווערען, וועט עס גיכער זיין די פרייע ענגלאַנד די קעמפפערין פאַר רעכט פאַר'ן אידישען פאָלק, ווי די מיליטאַריש דייטשלאַנד. וואו אידען האָבען פאַקטיש ביז היינטיגען טאָג קיין רעכט ניט.

דער צויבער פונ'ם מזרח ריח ניחוח

"SALADA"־ניי

דריקט זיך איס אין יעדער פערזיגעלטען פעקעל
אויסגעקליבענע כלעטלאך פון די פיינסטע פלאַנטאַציעס וועלכע זיינען
בעריהמט פאַר טהעע מיט אן אויסגעצייכענטען געשמאַק.
סאַלאַדאַ איז פריש אין פריי פון שטויב
שזוואַרץ, געמישט אדער גרין.

די ערוואַכונג פון אַזיען

די וועלט וועט שטיינען, ווען זי וועט זיך דערוויסען פון די גרויסע ראָליע וואָס יאַפּאַן שפּיעלט אין דער איצטיגער וועלטנ טראַגעדיע — אַזוי זאָגט דער יאַפּאַנישער אַכבאַסאַדאָר אין רוים.

נאָך גאָר מיט אַ קורצע צייט צוריק האָט דאָס אויסגעזעהען, אַז די גרויסע דיעזיגע אויען, וועלכע האָט מיט טויזענד־דער יאָהר צוריק בעהערשט די וועלט גייסטיג און מאַטעריעל, וועט באַלד אַרונטערזינקען צו דעם מצב פון אפרי־קאַ, וועלכע ווערט בעהערשט פון ברעג צו ברעג פון די איין אָפּעאַישע עראָבער־רער.

די גרויסע טערקישע אימפּעריע האָט געהאַלטען ביים צוזאַמענברעכען און דיא הוב מלוכות פון איראָפּאַ זענען געווען געגרייט יעדע מינוט זיך צו שלאָגען אין בער די איינטייליגונג פון דער גרויסער יריושה; דיי אלטע פערסיען, די עראָבער פון בבל און די מעכטיגע קאָנקורענטען פון רוים איז געווארען אַ שפּיעל באַל אין די הענד פון ענגלאַנד און רוסלאַנד; איצ דיען, די לענגענדעהאַפטע חיים פון גייס־טיגע און מאַטעריעלע אוצרות, האָט עגגלאַנד אַרונטערגעזונקען צו דעם מצב פון ניעדריגסטער שקלאַפעריי, און אויך דיא גרויסע רוזיגע הימעל־אימפּעריע פון כינאַ איז געשטאַנען אין סכנה צו זיין אויף אזעלכע טעלעגראַמעס. אָבער לאָמיר אפילו אָננעהמען אַז מען קען דאָס אויפנעהמען ווי תורה משה, און מען מעג דאַרום זינגען אַ שבח פאַר'ן דייטשען "משיח", אַ לויב פאַר די אידישע גאולה, וועלכע וועט קומען פון ווילהעלמען.

אָט וואָס זי פערשטעהט דאָס אָבער די "וואַרהייט".

אָט וואָס זי שרייבט עדיטאָריעל אין איהר שבת'דיגער אויסגאַבע אָנטער'ן נאָמען "דער פריעדען און די אידען־פראַגע".

"פונקט ווי דייטשלאַנד האָט אינטערעס, אַז דיא רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען, אַזוי האָט עגגלאַנד און אינטערעס, אַז די רוסישע אידען זאָלען ניט פריי ווערען".

דער "וואַרהייט"־שרייבער, דערשרעקט זיך הפנים פאַר זיינע אייגענע ווערטער, און שרייבט ווייטער.

"דאָס קלינגט ווילד; דאָך איז דאָס אמת.

די רוסען זיינען ניט קיין האַנדעלס פאָלק און ניט קיין אינדוסטריע־פאָלק, נאָר אַ בויערן־פאָלק. דיא איי גיינע גרויסע גרופּע אין רוסלאַנד מיט האַנדעלס־פעהיגקייטען זענען די אידען. ווען די רוסישע אידען ווערען פריי, קענען זיי ענטוויקלען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע אין אַיגענע (לאָדז, ביאַליסטאָק, וואַרשע).

פאַר די ענגלענדער לוינט עס אָבער ניט, אַז רוסלאַנד זאָל פון דיא אידען אָדער פון אַן אַנדער ראַסע אין רוסלאַנד קאָמערציעל און אינדוסטריעל ענטוויקלען ווערען, ווייל זיי, די ענגלענדער, ווילען אַליין פערכאַפּען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע.

זייט רוסלאַנד אין ענגלאַנד זענען געווען אַזוי חבר, האָבען טויזענדע רוסישע אידען פערלאָרען זייערע פרנסות. די וואַלד־געשעפטען, וועלכע אידען פלעגען פאַר צעהן יאָהרען אין רוסלאַנד טאָהן, מאַכען היינט ענגלענדער, וועלכע קומען מיט גרויסע קאַפּיטאַלען און מיט גרויסע רעקאָמענדאַציעס אין פעטערבורג און קענען גיכער קריגען אַ קאָנצעסיאָן. טויזענדע אידען..וועלכע האָבען זיך אין רוסלאַנד ערנעהרט פון פלאַקס־האַנדעל, האָבען פערלאָרען זייער ברויט, ווייל די ענגלענדער האָבען אין די לעצטע יאָהרען מאָנאָפּאָליזירט דעם גאַנצען רוסישען פלאַקס. די ענגלענדער האָבען אויך פערכאַפּט אין מאָנאָפּאָל רוסישע אזערעס, פון וועלכע אידען פלעגען לעבען; רוסישע מיינס, און אַזוי זייטער.

קורץ: די ענגלענדער האָבען רוסלאַנד עקספּלאָאַטירט אויפ'ן חשבון פון די אידען:

ווען די אידען ווערען אין רוסלאַנד פריי, קענען זיי מיט די ענגלענדער קאָנקורירען.

די ענגלענדער זענען שטאַרקער פאַר די אידען אין רוסלאַנד נאָר אַזוי לאַנג, ווי די אידען זענען אונטערדריקט; אָבער ווען די אידען ווערען פריי, וועלען זיי שוין ווייסען ווי צו קאָנקורירען מיט די ענגלענדער.

טאָ פאַרוואָס זאָלען די ענגלענדער וועלען, אַז די רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען

לויט דער "וואַרהייט" ווערטער קומט אַלזאָ אויס, אַז ענגלאַנד איז פעראינטערעסירט, אַז רוסלאַנד זאָל פאָרזעצען איהר בלוטיג קאַפּיטעל בנוגע אידען, און אַזאַ אָנפאַל אויף ענגלאַנד וואָלט אפילו ניט געוויאַנט די אָפיציעלע דייטשע פרעס אָנגענומען.

זאָל זיך דער "וואַרהייט" שרייבער דערמאָהנען און יענע אַלע נאָך פאַר־מלחמה אריינטרעטענגען, וואָס ענגלאַנד האָט געמאַכט געגען רוסלאַנד צוליעב איהר אידען־פאָליטיק.

אין קיין לאַנד האָט נאָך אַזוי הילכענד און שטאָלץ ניט געקלונגען די פראָטעסט־שטימע געגען רוסלאַנד, ווי אין ענגלאַנד וואָ „דערך ראשיא" איז פערדאַמט געוואָרען.

עס איז נאָך פריש אין זכרון דער פאַטש אין פנים, וואָס די ענגלישע קאַפּיטאַליסטען האָבען געגעבען דער שטאָדט קיעוו בשעת דעם ביילים פּראָצעס, ערקלעהרענדיג די מאַטייזען, וואָרום זיי קענען ניט מאַכען קיין חלוואה אַ שטאָדט, וואו עס ווערט איפּגעגלייזט דער מיטעל־אַלטערליכער בלוט־בלבול.

די ענגלישע שטימע האָט אימער געקלונגען פאַר אַ פרייער רוסלאַנד, און אַ פרייע רוסלאַנד מיינט אויך פרייהייט פאַר אידען.

אין אפילו דער ענגליש־רוסלענדישער קאַפּיטאַל, צוליעב וועמען דער גאַנצער אָנפאַל אויף ענגלאַנד ווערט אריסגערופען אין די שפּאַלטען פון דער "וואַרהייט", האָט ניט נור יעצט פערבינדונג מיט פיעלע אידען, נאָר ווערט נאָך אויך פיעל געשטערט דורך די אידען־בעגרענצונגען.

מיר ווילען ניט ווידערהאָלען דאָס וואָס למשל די נויאָרקער "וואַרלד" ערקלעהרט אַז דייטשלאַנדס אָננעהמען זיך פאַר אידען איז ניט צוליעב הומאַנע צוועקען, נאָר פשוט אים איינצוקויפען זיך אין די אויגען פון די אידישע באַנקירען, און קענען דורכפיהרען עטליכע הלוואות, אונזער אויפגאַבע איז ניט צו זינגען שבחים אָדער אַמאַקירען.

מען מוז אָבער פעסטשטעלען זאָכען, ווי זיי זענען און ווען מען ער־

די ערוואַכונג פון אַזיען, ווען זי וועט זיך דערוויסען פון די גרויסע ראָליע וואָס יאַפּאַן שפּיעלט אין דער איצטיגער וועלטנ טראַגעדיע — אַזוי זאָגט דער יאַפּאַנישער אַכבאַסאַדאָר אין רוים.

נאָך גאָר מיט אַ קורצע צייט צוריק האָט דאָס אויסגעזעהען, אַז די גרויסע דיעזיגע אויען, וועלכע האָט מיט טויזענד־דער יאָהר צוריק בעהערשט די וועלט גייסטיג און מאַטעריעל, וועט באַלד אַרונטערזינקען צו דעם מצב פון אפרי־קאַ, וועלכע ווערט בעהערשט פון ברעג צו ברעג פון די איין אָפּעאַישע עראָבער־רער.

די גרויסע טערקישע אימפּעריע האָט געהאַלטען ביים צוזאַמענברעכען און דיא הוב מלוכות פון איראָפּאַ זענען געווען געגרייט יעדע מינוט זיך צו שלאָגען אין בער די איינטייליגונג פון דער גרויסער יריושה; די אלטע פערסיען, די עראָבער פון בבל און די מעכטיגע קאָנקורענטען פון רוים איז געווארען אַ שפּיעל באַל אין די הענד פון ענגלאַנד און רוסלאַנד; איצ דיען, די לענגענדעהאַפטע חיים פון גייס־טיגע און מאַטעריעלע אוצרות, האָט ענגלאַנד אַרונטערגעזונקען צו דעם מצב פון ניעדריגסטער שקלאַפעריי, און אויך דיא גרויסע רוזיגע הימעל־אימפּעריע פון כינאַ איז געשטאַנען אין סכנה צו זיין אויף אזעלכע טעלעגראַמעס. אָבער לאָמיר אפילו אָננעהמען אַז מען קען דאָס אויפנעהמען ווי תורה משה, און מען מעג דאַרום זינגען אַ שבח פאַר'ן דייטשען "משיח", אַ לויב פאַר די אידישע גאולה, וועלכע וועט קומען פון ווילהעלמען.

אָט וואָס זי שרייבט עדיטאָריעל אין איהר שבת'דיגער אויסגאַבע אָנטער'ן נאָמען "דער פריעדען און די אידען־פראַגע".

"פונקט ווי דייטשלאַנד האָט אינטערעס, אַז דיא רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען, אַזוי האָט עגגלאַנד און אינטערעס, אַז די רוסישע אידען זאָלען ניט פריי ווערען".

דער "וואַרהייט"־שרייבער, דערשרעקט זיך הפנים פאַר זיינע אייגענע ווערטער, און שרייבט ווייטער.

"דאָס קלינגט ווילד; דאָך איז דאָס אמת.

די רוסען זיינען ניט קיין האַנדעלס פאָלק און ניט קיין אינדוסטריע־פאָלק, נאָר אַ בויערן־פאָלק. דיא איי גיינע גרויסע גרופּע אין רוסלאַנד מיט האַנדעלס־פעהיגקייטען זענען די אידען. ווען די רוסישע אידען ווערען פריי, קענען זיי ענטוויקלען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע אין אַיגענע (לאָדז, ביאַליסטאָק, וואַרשע).

פאַר די ענגלענדער לוינט עס אָבער ניט, אַז רוסלאַנד זאָל פון דיא אידען אָדער פון אַן אַנדער ראַסע אין רוסלאַנד קאָמערציעל און אינדוסטריעל ענטוויקלען ווערען, ווייל זיי, די ענגלענדער, ווילען אַליין פערכאַפּען דעם רוסישען האַנדעל און די רוסישע אינדוסטריע.

זייט רוסלאַנד אין ענגלאַנד זענען געווען אַזוי חבר, האָבען טויזענדע רוסישע אידען פערלאָרען זייערע פרנסות. די וואַלד־געשעפטען, וועלכע אידען פלעגען פאַר צעהן יאָהרען אין רוסלאַנד טאָהן, מאַכען היינט ענגלענדער, וועלכע קומען מיט גרויסע קאַפּיטאַלען און מיט גרויסע רעקאָמענדאַציעס אין פעטערבורג און קענען גיכער קריגען אַ קאָנצעסיאָן. טויזענדע אידען..וועלכע האָבען זיך אין רוסלאַנד ערנעהרט פון פלאַקס־האַנדעל, האָבען פערלאָרען זייער ברויט, ווייל די ענגלענדער האָבען אין די לעצטע יאָהרען מאָנאָפּאָליזירט דעם גאַנצען רוסישען פלאַקס. די ענגלענדער האָבען אויך פערכאַפּט אין מאָנאָפּאָל רוסישע אזערעס, פון וועלכע אידען פלעגען לעבען; רוסישע מיינס, און אַזוי זייטער.

קורץ: די ענגלענדער האָבען רוסלאַנד עקספּלאָאַטירט אויפ'ן חשבון פון די אידען:

ווען די אידען ווערען אין רוסלאַנד פריי, קענען זיי מיט די ענגלענדער קאָנקורירען.

די ענגלענדער זענען שטאַרקער פאַר די אידען אין רוסלאַנד נאָר אַזוי לאַנג, ווי די אידען זענען אונטערדריקט; אָבער ווען די אידען ווערען פריי, וועלען זיי שוין ווייסען ווי צו קאָנקורירען מיט די ענגלענדער.

טאָ פאַרוואָס זאָלען די ענגלענדער וועלען, אַז די רוסישע אידען זאָלען פריי ווערען

לויט דער "וואַרהייט" ווערטער קומט אַלזאָ אויס, אַז ענגלאַנד איז פעראינטערעסירט, אַז רוסלאַנד זאָל פאָרזעצען איהר בלוטיג קאַפּיטעל בנוגע אידען, און אַזאַ אָנפאַל אויף ענגלאַנד וואָלט אפילו ניט געוויאַנט די אָפיציעלע דייטשע פרעס אָנגענומען.

זאָל זיך דער "וואַרהייט" שרייבער דערמאָהנען און יענע אַלע נאָך פאַר־מלחמה אריינטרעטענגען, וואָס ענגלאַנד האָט געמאַכט געגען רוסלאַנד צוליעב איהר אידען־פאָליטיק.

אין קיין לאַנד האָט נאָך אַזוי הילכענד און שטאָלץ ניט געקלונגען די פראָטעסט־שטימע געגען רוסלאַנד, ווי אין ענגלאַנד וואָ „דערך ראשיא" איז פערדאַמט געוואָרען.

עס איז נאָך פריש אין זכרון דער פאַטש אין פנים, וואָס די ענגלישע קאַפּיטאַליסטען האָבען געגעבען דער שטאָדט קיעוו בשעת דעם ביילים פּראָצעס, ערקלעהרענדיג די מאַטייזען, וואָרום זיי קענען ניט מאַכען קיין חלוואה אַ שטאָדט, וואו עס ווערט איפּגעגלייזט דער מיטעל־אַלטערליכער בלוט־בלבול.

די ענגלישע שטימע האָט אימער געקלונגען פאַר אַ פרייער רוסלאַנד, און אַ פרייע רוסלאַנד מיינט אויך פרייהייט פאַר אידען.

אין אפילו דער ענגליש־רוסלענדישער קאַפּיטאַל, צוליעב וועמען דער גאַנצער אָנפאַל אויף ענגלאַנד ווערט אריסגערופען אין די שפּאַלטען פון דער "וואַרהייט", האָט ניט נור יעצט פערבינדונג מיט פיעלע אידען, נאָר ווערט נאָך אויך פיעל געשטערט דורך די אידען־בעגרענצונגען.

מיר ווילען ניט ווידערהאָלען דאָס וואָס למשל די נויאָרקער "וואַרלד" ערקלעהרט אַז דייטשלאַנדס אָננעהמען זיך פאַר אידען איז ניט צוליעב הומאַנע צוועקען, נאָר פשוט אים איינצוקויפען זיך אין די אויגען פון די אידישע באַנקירען, און קענען דורכפיהרען עטליכע הלוואות, אונזער אויפגאַבע איז ניט צו זינגען שבחים אָדער אַמאַקירען.

מען מוז אָבער פעסטשטעלען זאָכען, ווי זיי זענען און ווען מען ער־

ווען ענגלאַנד איינפיהרען אַ געצוואונגענעם מיליטער דיענסט

נאָכדעם ווי מען האָט זיך די לעצטע פאָאר מאָנאַטען אין ענגלאַנד בעשעפטיגט במעט מיט איין איינציגער פראַגע, ווי אַזוי צו פּראָווידירען און שאַפען וואָס מעהר אמוניציאָן, וואָס מעהר מאָרד וואַפען ענגלישע ציוטונגען אויצט אָנגעפאַנגען אַ הייסע דיסקוסיאָן איבער דער פראַגע פון "קאָנסקריפּשאָן", פון געצוואונגענעם מיליטער דיענסט. פון די לעצטע יריעות וואָס דער קייבעל האָט געבראַכט פון לאָנדאָן, האָט מען געקענט אַרויסנעהמען אַז די ענגלישע רעגיערונג אָדער עס כל פּנים אַ טהייל פון איהר, איז ענטשלאָסען צו מאַכען דעם געוואַגטען שריט און איינפיהרען אַ געצוואונגענעם מיליטער דיענסט אין ענגלאַנד.

די וואָס זיינען דאַפיר טענה'ן: אמת אַז דער אָפּעל פון דער רעגיערונג פאַר זיי דערוויייל לעבען מחמת זיי קאָנען זיך נישט צוטיילען מיט דער גרושה.

פּראָטעסטירט מען אויך אַזוי געגען דעם איינראָפּעאישען יאָך, רופט מען דאָס אינאַיראָפּאַ די בעלע געפאַהר" ביז אויצט האָט עס אָבער נור געהייסען די וועניג בעדערפטיגע אזיאַטישע אַרבייטער זיינען א גרויסע קאָנקורענץ פאַר די איינראָפּעישע אַרבייטער, וואָס זיי איז אַלץ וויניגע אַז די אזיאַטען קאָנען אויך ווערען גע־פעהרליך פּאָליטיש, האָט מען אין איינ־פּאַ און אַמעריקאַ כלל ניט געדענקענט.

זיינען אויפגעשטאַנען די פאַטריאָ־טען, די באַקסערס און בעוויזען אַז דיא אויאַטען קאָנען אַרויסטרעטען געגען איי־ראָפּאַ.

אַ סך אינדוסען זיינען געווען ברוגז אויף יאַפּאַן דערפאַר וואָס איהרע סאָל־דאַטען זיינען געווען פעראייניגט מיט די איראָפּעאישע, אום צו אונטערדריקען כי־נאַ. איצט זעהט מען אָבער אַז יאַפּאַן האָט געטהאָן קלוג. זי איז געווען אין האַרצען פאַר כינאַ, זי האָט אָבער געמוזט געהן מיט די איראָפּעער, בכדי ניט אויפצוהע־צען געגען זיך דעם בונד פון די אַלע איי־ראָפּעאישע לענדער (אַז — ווי עס איז שפּעטער בעקאַנט געוואָרען — רוסלאַנד־דס בונד, צו פערניכטען ביי אָט דער געלע־גענהייט יאַפּאַן'ס פלאָטע און דערמיט איהר אונאַבהענגיגקייט).

יאַפּאַן האָט נאָכדעם אויסגעפיהרט איהרס און האָט געקענט רוהיג אָנהויבען די מלחמה מיט רוסלאַנד. יאַפּאַן האָט די ערשטע געהאַט דעם מוטה צו בעוויזען דער וועלט, אַז עס איז אַ פאַלשער טעות ווען מען רעכענט דאָס אויאַטען קענען ניט שלאָגען קיין איראָפּעער."

אין דעם זין און נאָך מיט מעהר סיכ־פאַטיע פאַר די אזיאַטישע זאַך, האָבען די צייטונגען פון מזרח אזיען געשריבען איבער די לעצטע מלחמות צווישען טער־קיי, מיט איהרע אונפאַרטייאיש קריסטלי־כע זשונאַס. דער ניט לאַנג פערשטאָר־בענער אַדיישער וועלט געלעהרטער פראָ־פעסאָר וואַמבורי, האָט דאַן איבעזעצט די קאָלעקטיוע אַרטיקלען פון די ניט מחמד־אַנישע אזיאַטישע צייטונגען, וועלכע זיי־נען געווען פול מיט סימפּאַטיע צו טערקיי און שנאה צו איהרע שונאים.

איצט שטעהט ווידער יאַפּאַן צווישען מיט איראָפּאַ געגען אזיען. דער יאַפּאַנ־שער אַמבאַסאַדאָר אין רוים סטראַשיע אַז יאַפּאַן וועט שיקען אַ פלאָטע געגען טער־קיי. עס איז אויך אַ בעקאַנטער פאַקט אַז יאַפּאַן האַלט איצט אויף קריעגען צור־שטאַנד אין אינדיען, און ווען ניט די יאַפּאַ נישע מאַכט וואָלט ענגלאַנד איצט פיעל געליטען דאָרטען.

אזיען וועט אָבער ווידער מוחל זיין יאַפּאַן אַלע איהרע תמאים, אַזוי שנעל ווי יאַפּאַן וועט אָנהויבען אויסצונוצען איהר איצט געוואונענע מאַכט, צו בעוויזען אַזוי ראָפּאַ אַז אזיען געהערט צו די אזיאַטען און אַז איראָפּאַ דאַרף ניט זאָגען קיין העכערע דעה אין אזיען ווי אזיען אין איי־ראָפּאַ.

טערקיים גבורות געגען ענגלענדער פראַנצויזען, רוסען און איטאַליענער, די אינדיאַנישע העלדענהאַטען אין דער איצ־טיגער מלחמה וועט בעוויזען אזיען און וואָס עס ליגט זייער מאַכט.

דער ווידערשלאַגען געגען פרעמדע הערשאַפט און די ליעבע צו דער הייסאַטה איז ביי אַלע פעלקער אַ מיטגעבאָרענער געפיהל און עקזיסטירט ביי אַלע ראַסען. די איראָפּעאייער קאָנען אָט דעם געפיהל ניט מאַנאָפּאָליזירען פאַר זיך, ווי זיי זיינען געוואָהנט צו טהאָן מיט די קולטור רעלע גיטער וועלכע זיי האָבען איבערגע־נומען פון די אזיאַטישע סעמיטען.

די פעלקער פון אזיען וועלען ענדליך בעוויזען דעם זעלבען בייישפּיעל ווי יאַפּאַן, אַז נאַציאָנען ווערען ניט אַלט און כל זמן זיי ווערען ניט פערניכטעט מיט אַ מערדע־רישער האַנד, זיינען זיי פעהיג זיך צו פעריינגערען און אָנהויבען צו לעבען אַ נייעס לעבען. די מענשליכע קולטור וועט דאַן ווידער אָנהויבען צו בליהען דאָרט וואו איהר וויגעלע איז געשטאַנען, און די מענשהייט וועט מיט רעזען טרים מאַרשירען פאָראויס, פאָראויס!

ק מרמר.

דער „קאַראַן" און די פרוי

דער "האַרעם", דאָס אָבגעזונדערטע לעבען פון דער טערקישער פרוי, מיט אַלע געוועזען און מנהגים, וועלכע רינגלען איהם אַרום, איז אַ פּראָדוקט פון דער מחמד'אַנישער תורה פון דעם "קאַראַן". מען מוז צוגעבען, אַז אין דער צייט פון דעם מחמדאַנישען נביא איז דאָס אין אַ געוויסען פּרט געווען אַ רעפאָרמע. דיא לאַנג פון דער פרוי צווישען די אַראַבישע שבטים, וועלכע מחמד האָט געוואונען פאַר זיין נייעם גלויבען, און אַזוי אַ שווערליכע. אַ מאַן, וואָס האָט געוואָלט פטור ווערען פון זיין פרוי האָט זי בלויז געדאַרפט בעשולדיגען און אונטרייהייט, און דאַן האָט ער זי געמעגט הרג'ענען אָהן אַ שום פּראָצעס. ביי געוויסע אַראַבישע שבטים איז די פרוי געווען פערעכענט גאַנץ איינפאַך ווי אַ שטיק פיה. זי איז געווען אַ טהייל פון איהר מאַנס אָדער איהר פאַטערס אייגענטהום, און די אַלמנות פון אַ מאַן זיינען אויבער בירושה צו זיין זוהן אָדער זיינע זיהן, פונקט ווי אירגענט וועלבער אַנדערער טהייל פון דעם פערשטאָרבענעם פערמעגען.

מחמד האָט בעשלאָסען צו מאַכען אַ סוף צו דיעזע אונגערעכטע מנהגים, וועל־כע האָבען אויף אַזאַ אַראַבאַרישען אופן גערייכט אין געשטיקט דאָס פרויען גע־שלעכט. אַרגאַניזירענדיג דעם "האַרעם" אויף אַ סיסטעמאַטישען אופן, מיט בע־שטימטע געזעצע און געוויסע צערעמאָנ־יעס, האָט ער אָהן אַ שום סאָס פערבע־סערט די דאַמאָלדיגע לאַגע פון דער פרוי

(פאָרטזעצונג אויף פּיידזש 5.)

אויספערקויף אין גאַנצען

דער ערשטער לאָט פון 500 סיל־קענע טלתים איז שוין „צוכאַפּט" געוואָ־רען. הייטיט האָבען מיר ערהאַלטען דעם צווייטען לאָט פון נאָך 250 טלתים סיל־קענע נומער איינס פון בעסטען, ריינסטען זייד. פון קלענסטען ביז'ן גרעסטען צו זייער ביליגע פּרייזען. בילינער ווי אין ניו־יאָרק.

מיר האָבען געקויפט די טלתים נאָך לעצטען יאָהר מיט אַ קאָנטראַקט, צו אַלטע פּרייזען. (יעצט קאָסט עס צוויי מאָהל טייערער), וועלכסטערשטענדליך פערקויי־פען מיר צו אַלטע פּרייזען, דאָס זעלבע ווי די לעצטע 3 יאָהר.

מיר האָבען אויך אַ גוואַלדיגען סטאָק פון מחזירים. פון 15 סענט ביז $5.00 אַ סעט מיט אידישער און ענגלישער אַר־בערזעצונגען. אויך אַ זעהר גרויסען סטאָק פון שנה טובה קאַרטען פאַסטלס, וויזיט קאַרטען און אַנדערע. מיר דרוקען אייער נאָמען, אויב איהר ווילט אויף ספּע־ציעל באַגיטער (גאָלד עדזש) קאַרד.

קומט זעלבסט און ברייגגט אייער ערע פריינד.

דזוואַרקינס ביכערהאַנדלונגען,
64 עליזאַבעט סט., 145 סט פעטריק
סטריט און 465 קווין וועסט.

1 ס